

Referanser: BM 01/05, KM sak 9/05, KR sak 54/15, KR sak 60/11, KR sak 34/18

Arkivsak: 18/04935-1

Valgmenigheter

Sammendrag

I Den norske kirke er det i dag én valgmenighet som har status som forsøksordning etter vedtak i Kirkemøtet 2005. I denne saken foreslår Kirkerådet for Kirkemøtet at det utarbeides et regelverk for en permanent ordning for valgmenigheter som kan gjelde fra det tidspunkt den nye kirkeordningen trer i kraft. Dette regelverket skal bygge på de vilkår Kirkemøtet vedtok for dagens forsøksordning slik at det i denne fase ikke foreslås endringer i ordning for valgmenigheter, annet enn at ordningen gjøres permanent.

Kirkerådet bes utforme et reglement til neste møte, i januar 2019.

Forslag til vedtak

1. Kirkerådet vedtar å utarbeide et regelverk for valgmenigheter.
2. Regelverket skal legge til rette for en permanent ordning for valgmenigheter i tråd med forslag til ny kirkeordning § 9.
3. Reglene skal baseres på de vilkår som gjelder for dagens forsøksordning.

Saksorientering

Bakgrunn

Valgmenigheter er en type menighetsorganisering som er annerledes enn hovedprinsippet for menighetsdannelse i Den norske kirke, som er den geografisk baserte soknemenighet. Valgmenigheter er en type menighet som bygger på en personlig tilslutning, uavhengig av bosted. En menighetsdannelse på dette grunnlaget er innenfor rammen av dagens kirkelov tillatt som en forsøksordning.

I forslaget til kirkeordning som er sendt ut til høring høsten 2018, foreslås det å videreføre ordningen med valgmenigheter som en permanent ordning. Slike menigheter vil komme i tillegg til den eksisterende soknestrukturen. Kirkerådet legger der til grunn at soknemenighetene ikke skal fortrenkes på noe vis. Alle kirkens medlemmer vil fortsatt ha en menighetstilhørighet der de bor.

Historie

Betegnelsen valgmenighet, og det nærmeste forbildet for ordningen, kommer fra dansk kirkeliv. Under innflytelse av grundtvigianske tanker ble det i 1868 gitt mulighet for at medlemmer av Den danske folkekirken som var utilfredse med de lokale forhold kunne velge sin egen prest og danne en egen menighet. Det er i dag ca. 40 valgmenigheter i Danmark. Mulighet for å danne valgmenigheter er også drøftet flere ganger i norsk sammenheng, men har ikke vunnet stor oppslutning.

Muligheten for å sette i gang forsøk med valgmenigheter kom etter vedtak i Kirkemøtet i 2005, etter at Stortinget samme år hadde åpnet for dette gjennom en endring i kirkeloven. Det er frem til i dag kun ett forsøk som er gjennomført, nemlig *Bymenigheten-Sandnes*. Dette forsøket, som var den utløsende årsak til endringen i kirkeloven og Kirkemøtets vedtak, ble igangsatt umiddelbart etter Kirkemøtet 2005, og pågikk i perioden 2006-2008. Forsøket ble evaluert i 2009 med en positiv konklusjon. *Bymenigheten-Sandnes* har deretter fortsatt sin virksomhet i forlengelsen av forsøket og har i dag en stabil virksomhet.

Forutsetninger for dagens forsøksordning

I forkant av Kirkemøtets behandling i 2005 drøftet Bispemøtet hvilke kriterier som biskopene anså som nødvendige for å kunne danne en valgmenighet (BM sak 01/05). Det ble her satt opp tre grunnleggende krav: Dåpen må være eneste medlemskriterium, menigheten må ha nådemiddelforvaltning ved en ordinert prest og menigheten må være under tilsyn av en biskop. I den etterfølgende behandling og vedtak i Kirkemøtet ble disse kriteriene supplert med noen flere.

Kirkemøtet behandlet på sitt møte i 2005 saken om Valkyrkjelydar. Her ble følgende vilkår vedtatt som skulle ligge til grunn for forsøksordningen, KM sak 9/05 vedtakspunkt 1:

- i. Kyrkjelyden har dåp som medlemskriterium, jamfør BM 01/05, 1.
- ii. Kyrkjelyden deler visjonen til Den norske kyrkja slik Kyrkjemøtet uttrykkjer han.

- iii. Kyrkjelyden har ein ordinert prest som er ansvarleg for å forvalte ord og sakrament.
- iv. Kyrkjelyden er villig til å ta ansvar for alle kyrkjelege handlingar for medlemmane i kyrkjelyden.
- v. Kyrkjelyden står under tilsyn av biskopen i bispedømet der kyrkjelyden ligg.
- vi. Kyrkjelyden skal ha eit sokneråd valt av medlemmane.
- vii. Det ligg føre eit forsvarleg økonomisk fundament for kyrkjelyden i forsøksperioden.
- viii. Det er avklart korleis ein skal løyse oppgåver som gjeld forvaltning og arbeidsgivaransvar, som til dømes kyrkjebokføring, tilsetjingar og rapportering, og kva slags avtalar som skal gjelde dersom valkyrkjelyden blir oppløyst.
- ix. Det er mogeleg å knyte valkyrkjelyden organisatorisk til dei regionale og/eller sentrale kyrkjelege organa.
- x. Det skal skipast ei styrings-/referansegruppe med representantar for lokalt, regionalt og sentralt kyrkjeleg organ som følgjer forsøket.
- xi. Forsøket skal evaluerast.

Den senere tids utvikling

Kirkerådet drøftet spørsmålet om valgmenigheter på ny i sammenheng med evaluering av Bymenigheten-Sandnes (KR sak 60/11) og saken har vært drøftet i forbindelse med veivalgsaken i 2015. I KR sak 54/15 er følgende oversendelsesforslag protokollert:

Kirkerådet ber administrasjonen så snart som mulig fremme en sak om kirkestruktur sett i forhold til valgmenigheter og andre typer menigheter det er naturlig å samarbeide med.

En bestemmelse om valgmenigheter i kirkeordningen vil måtte følges av et eget regelverk på linje med forskrifter for døvemenighetene og for samisk menighet i de sørsamiske områdene.

Ulike typer valgmenigheter?

Kirkerådet mener at muligheten for å danne valgmenigheter også kan være et utgangspunkt for å etablere en hensiktsmessig relasjon mellom de mange organisasjonstilknyttede menigheter som i dag finnes og Den norske kirke.

Det har etter 2005 ikke vært flere menigheter som har søkt om å bli valgmenighet i Den norske kirke. Dette til tross for at det i denne perioden er dannet mange menighetsfellesskap gjennom organisasjoner som er tilknyttet Den norske kirke. I flere av disse organisasjonene omtales forsamlinger som menigheter, uten at disse får en formalisert relasjon til noe trossamfunn, ei heller til Den norske kirke, selv om de aller fleste som deltar er medlemmer i Den norske kirke.

Det er flere årsaker til at det har utviklet seg en rekke ulike menighetsfellesskap i regi av de kristne organisasjonene. Noe handler om sosiale og kulturelle utviklingstrekk, for eksempel demografiske endringer i samfunnet, økt mobilitet, sosiale medier gir mulighet til annerledes kontakt mellom mennesker på tvers av tradisjonelle skillelinjer og en skal ikke se bort fra at endringer i arbeidslivet også har innvirkning. Andre årsaker er mer teologiske og kirkelige. Enkelte av kirkens medlemmer ønsker alternativ liturgi eller musikkform, annerledes økumenisk profil, noen ønsker seg et

tettere fellesskap enn det en folkekirke vanligvis gir, og andre ønsker seg et annerledes åndelig fellesskap enn det soknemenigheten tilbyr.

Vurdering

Kirkerådet registrerer at en rekke bedehusfellesskap eller forsamlinger etablert i regi av kristne organisasjoner ikke oppfatter dagens ordning for valgmenigheter som tilstrekkelig fleksibel. Det kan følgelig være behov for å se videre på om det bør utvikles en ordning for løse tilknyttede menigheter, for eksempel i form av avtaleinngåelse mellom forsamlinger og organer for Den norske kirke. En ordning for inngåelse av denne type avtaler vil også være en oppfølging av Kirkemøtets vedtak i veivalgsaken, vedtakspunkt 3 f), hvor Kirkemøtet ba Kirkerådet utrede «Den norske kirkes relasjon til kirkelige organisasjoner og institusjoner». Kirkerådet vil ikke i denne omgang ta stilling til å innføre en ordning for avtaleinngåelse, men vil komme tilbake til dette på et senere tidspunkt.

I denne omgang anbefaler sekretariatet at det utarbeides et regelverk for en permanent ordning for valgmenigheter som kan gjelde fra det tidspunkt den nye kirkeordningen trer i kraft. Jf forslag til ny kirkeordning § 9 sjette ledd. Det anbefales at de vilkår Kirkemøtet vedtok i 2005 for forsøksordning om valgmenighet så snart som mulig omskrives til et reglement som kan gjelde for den foreslåtte nye ordningen, som altså er en permanent ordning. Dersom disse vilkårene fra 2005-vedtaket ikke endres i sitt innhold, men som regelverk videreføres i en justert språklig form, legges det til grunn at det ikke er behov for at berørte instanser gis anledning til å uttale seg i en høring.

Økonomisk-administrative konsekvenser

Saken har ikke økonomisk-administrative konsekvenser.